

NĚKOLIK POZNÁMEK K PROMĚNÁM MAJETKOVÉHO PRÁVA MEZI MANŽELY

IVANA STARÁ

Právnická fakulta, Masarykova univerzita Brno, Česká republika

Abstract in original language

Příspěvek se zabývá majetkovým právem mezi manžely v římském právu a následně bude reagovat na vývoj majetkových vztahů mezi manžely *de lege ferenda*. V římském právu neměla žena nikdy rovné postavení s mužem, a proto se její postavení odráží i v manželském právu. Návrh nového občanského zákoníku přináší také změny do oblasti manželského práva a příspěvek bude reagovat na nová ustanovení, které se týkají majetkového vztahu mezi manžely.

Key words in original language

Římské právo; Manželství; Nový občanský zákoník.

Abstract

The article deals with the issue of property law arrangements between husband and wife in the Roman law and it will also respond to the development of proprietary relationships between husband and wife *de lege ferenda*. Wives were never equal to their husbands under the Roman law, which is why their status is reflected in matrimonial law. The draft of the new Civil Code introduces some changes to the issues of matrimonial law. The article will also respond to new provisions that are related to proprietary relationships between spouses.

Key words

Roman law; Marriage; New Civil Code.

1. Úvod

Ve svém příspěvku jsem se rozhodla zaměřit pozornost na majetkové vztahy mezi manžely. První část bude věnována úpravě majetkového práva mezi manžely v římském právu. Pozornost budu věnovat především postavení ženy v obou typech římského manželství, protože právě typ manželství určoval postavení ženy v majetkových vztazích. Dále bude nastíněn vývoj majetkových vztahů mezi manžely až po současnou právní úpravu. Poslední část se bude zabývat úpravou *de lege ferenda* a zaměřena bude zejména na „novinky“, které má přinést nový občanský zákoník.

2. Majetkové vztahy mezi manžely v římském právu

Žena v římském manželství neměla shodné postavení s mužem¹. Římské manželství vznikalo souhlasem² a postavení ženy se odvozovalo od uzavřeného manželství. Manželka v manželství přísném (*matrimonium cum in manum conventione*) byla osobou *alieni iuris*³ a nemohla mít žádný majetek a veškerý majetek, který nabyla, nabývala pro svého manžela⁴. V přísném manželství⁵ měla žena ke svému muži postavení dcery (*sororis loco*) a muž měl nad ženou neomezenou moc⁶. Formu přísného manželství lze přirovnat ke kapitideminuci⁷ manželky a veškerý majetek, který žena měla náležel do moci jejího manžela nebo té osoby, která měla v jeho rodině postavení osoby *sui iuris*⁸.

Po předešlém výkladu by mohla čtenáři tohoto příspěvku vyvstat otázka, proč se chce autorka zabývat majetkovými vztahy mezi manžely, když žena měla postavení *persona alieni iuris*. I přes všechno uvedené v římském právu existovaly případy, kdy žena mohla vlastnit majetek a také s ním mohla nakládat. S postupem doby muselo římské právo reagovat na rozvoj společnosti, a proto se objevuje nová forma manželství, pro které se vžilo

¹ Římské manželství bylo uzavíráno v zájmu muže, který měl neomezenou moc nad manželkou a nad dětmi. Moc nad manželkou nazývá římské právo jako *patria manus*. Více o římském manželství viz Inst. 1,10 nebo Gai. 1,58 a ns.

² Ulp.D.35,1,15

³ Osoba podrobená cizí moci. Bartošek, M. : Encyklopedie římského práva. Panorama: Praha. 1981. s.252

⁴ Pokud manžel nebyl osobou *sui iuris*, tak vše co žena nabyla připadalo jeho otci. Blaho. P., Haramia. I., Židlická. M. : Základy římského práva. Bratislava 1997, s. 130

⁵ Je obsaženo slovo *manus*, které podle Gaiova svědectví bylo symbolem moci manželské nad ženou a od této moci se odvíjelo postavení ženy v manželství. Blaho. P., Haramia. I., Židlická. M. : Základy římského práva. Bratislava 1997, s. 130

⁶ Manželka byla podřízena svému muži, pouze ona mohla být trestána za nevěru, ale při těžších trestech se muž musel poradit s rodinnými příslušníky. Bartošek, M. : Encyklopedie římského práva. Panorama: Praha. 1981. s.225

⁷ Doslovně zmenšení osobnosti, která nastává změnou některého stavu, který tvoří osobnost člověka. Právnick Paulus uvádí tři statuty svobodu, občanství a rodinu. Paul.D. 4,5,11

⁸ *Pater familias*, který měl plnou způsobilost k právům. Bartošek, M. : Encyklopedie římského práva. Panorama: Praha. 1981. s.251

označení volné manželství (*sine in manum conventione*)⁹. Uvedené manželství se vyznačovalo tím, že žena nepřestupovala do rodiny svého muže, zůstala ve své původní rodině¹⁰, ale děti narozené v takovém svazku již připadaly do rodiny otce. Pokud žena již neměla *pater familias*¹¹ stávala se osobou *sui iuris*¹². Volné manželství nezakládalo žádné majetkové vztahy, přesto žena mohla poskytnout svému muži věno¹³, ale nejednalo se o povinnost ze strany ženy. Původně věno opět náleželo do moci manžela¹⁴, který s ním mohl podle své nakládat. Za vlády Oktaviána Augusta se zavedlo opatření, které zakazovalo manželovi zcizovat dotální nemovitosti bez souhlasu ženy. Po skončení manželství byl manžel povinen dotální věci vrátit, a proto o ně musel pečovat tak, jak pečoval o své věci¹⁵. Po zániku manželství mělo být věno navraceno manželce. Jestliže žena zemřela, měl manžel povinnost vrátit věno jejímu otci, který věno zřídil¹⁶.

Pokud byla dcera emancipovaná¹⁷, tak jí příslušelo postavení *sui iuris*. Stejně postavení náleželo i dceři po smrti *pater familias*, pokud byla ve

⁹ Koncem republiky se začalo přísné manželství přežívat a zavádí se forma volného manželství. Blaho, P., Haramia, I., Židlická, M. : Základy římského práva. Bratislava 1997, s. 130

¹⁰ Manželovi nevznikala moc nad ženou a také vše co žena nabývala připadalo otci a nebo jí samé, pokud byla osobou *sui iuris*. Kincl, J. , Urfus, V. , Skřejpek, M. : Římské právo . Praha :C . H .BECK , 1995, s.134

¹¹ Nejstarší mužský ascendent, jediná osoba *sui iuris* a její hlava. Musel být římským občanem, ale nemusí mít děti a sám může být dítětem. Nejprve měl doživotní absolutní moc nad všemi členy rodiny a nad veškerým rodinným majetkem, postupně se tato moc mění z práva v povinnost. Bartošek, M. : Encyklopedie římského práva. Panorama: Praha. 1981. s.247

¹² Osoba nepodřízená cizímu právu

¹³ *Dos* neboli věno byla majetková hodnota, kterou poskytovala nevěsta a nebo někdo jiný k ulehčení nákladů spojených s manželstvím. U obou typů manželství platila zásada, že náklady manželství nese muž. Věno mělo zajistit ženu v případě rozpadu manželství. Blaho, P., Haramia, I., Židlická, M. : Základy římského práva. Bratislava 1997, s. 134 a nsł.

¹⁴ Tryp. D.23,3,75

¹⁵ Odpovídal za *culpu in concreto*. Blaho, P., Haramia, I., Židlická, M. : Základy římského práva. Bratislava 1997, s. 135

¹⁶ *Dos profectitia* a to muselo být navraceno vždy. Justiniánské právo zavedlo lhůty pro navrácení věcí nemovitých, ty měly být vráceny hned a movité do jednoho roku. *Dos adventia* věno zřízené nevěstou nebo jinou osobou manžel vracet nemusel. Blaho, P., Haramia, I., Židlická, M. : Základy římského práva. Bratislava 1997, s. 135

¹⁷ Propuštění dítěte z otcovské moci. Bartošek, M. : Encyklopedie římského práva. Panorama: Praha. 1981. s.142- 143

volném manželství. Osoby *alieni iuris* se nemohly smlouvami vůbec platně zavazovat. Ženy *sui iuris* se mohly zavazovat smlouvami, ale některé úkony musely být schváleny jejich poručníkem¹⁸. Žena je lehkovážného ducha a potřebuje poručníka (*tutela mulierum*). Poručník neměl nad ženou žádná práva a ani nespravoval její majetek. Institut poručnictví byl omezen pouze na některé formální úkony (*confarreatio, coemptio, mancipiato*). Zákon vydaný za vlády císaře Oktaviána Augusta zbavoval ženy poručenství narozením třetího dítěte a institut poručnictví postupně mizí z římského práva¹⁹. Podle názoru právníka Gaia, že žena není schopna sama rozumně nakládat s majetkem a potřebuje poručníka²⁰, byl prvek spíše líbivý než důvodný²¹ a v jeho době se institut poručnictví jeví jako přežitek. Autor svůj postoj zdůvodňuje tvrzením, že dospělé ženy jsou schopny samy spravovat svůj majetek, a proto nepotřebují být pod mocí jiné osoby.

Žena bez souhlasu poručníka nesmí zcizit mancipační věc²², ale věc nemancipační²³ zcizovat může, zde je zvýhodněna, neboť nedospělec nemůže zcizit ani věc mancipační. Věc nemancipační nepotřebovala ke svému převodu formálních aktů, a proto žena byla schopná prodat nemancipační věc i bez souhlasu poručníka.

Právo dává ženě možnost půjčovat peníze, které jsou věci nemancipační, bez souhlasu poručníka a tím uzavřít platnou obligaci²⁴. Dlužník může ženě vracet peníze také bez souhlasu poručníka²⁵. Jak jsem již uvedla výše, podle Gaia je souhlas poručníka pouze formální záležitostí.

Další případ, kdy žena mohla využít svůj majetek, zahrnuje situace, kdy muž má dva dlužníky²⁶ a jedním z nich je manželka. Dlužníkem svého manžela mohla být pouze manželka ve volném manželství a ještě musela být osobou *sui iuris*, ta měla majetek a mohla s ním disponovat. Tento

¹⁸ Heyrovský, L. : Dějiny a systém soukromého práva římského. Praha. 1910. s.185

¹⁹ Blaho. P., Haramia. I., Židlická. M. : Základy římského práva. Bratislava 1997, s. 112

²⁰Více Inst.1,13 - 26

²¹ Gai.1 ,190

²² Věci mancipační jsou zejména pozemky, otroci ,domácí zvířata, která tahají náklady. Gai.2,80

²³ Byly ostatní věci, které nespádaly do věcí mancipačních a k jejich převodu nebylo nutno formalit. Rebro, K. : Římské právo. Bratislava 1980, s. 124

²⁴ Gai.2,81

²⁵ Gai. 2,85

²⁶ Ulp. D. 24,1,5,1

případ se zřejmě nevztahuje k manželství přísnému, neboť dluh ženy by přecházel na manžela, který by byl svým vlastním dlužníkem. Podle mého názoru nemůžeme za dlužníka manžela považovat manželku *alieni iuris* ve volném manželství, zde by se dlužníkem manžela stal její *pater familias*.

Převod majetku mezi manžely formou darování byl neplatný²⁷, tuto větu je třeba zdůraznit, neboť se jedná o nejzásadnější ustanovení týkající se majetkových vztahů manželů v Římě. Důvodem byla především obava, aby nedocházelo k neodůvodněným přesunům majetku mezi rodinami. Přesto se v římském právu setkáváme s darováním před manželstvím²⁸ a platná byla také všechna darování, která neměla v úmyslu zmenšit majetek dárce. Manžel může obdarovat manželku tím, že odmítne převzít dědictví a manželka odmítnuté dědictví přijme²⁹. Římské právo rozlišovalo převody majetku mezi živými a pro případ smrti (*mortis causa*)³⁰. *Mortis causa* byly právem akceptovány a často uskutečňovány³¹.

Nadřazenost muže nad ženou se ponese i následujícím výkladem, kde se pokusím velmi stručně nastínit další vývoj nejen majetkového práva mezi manžely, ale i celkového postavení rodinné práva a v některých částech je právo velmi ovlivněno myšlenkami římských právníků.

3. Stručný nástin vývoje manželského práva až po současnou právní úpravu

Středověké manželství, se kterým byly také spojené majetkové vztahy mezi manžely, bylo velmi ovlivněno katolickou církví. Instituce věna se stávala vlastnictvím manžela, který mohl s věnem volně disponovat. Zvláštní skupinu tvoří věno vdovské, které tvoří majetek, který měl ženě připadnout po smrti manžela³². V pojetí středověkého práva se setkáváme s pojmem

²⁷ Ulp. D.24,1,1

²⁸ *Donatio ante nuptias*, je situace, kdy muž dává ženě majetek pro případ jeho smrti a nebo také rozvodu, který by byl zaviněn jeho osobou. Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M.: Římské právo. Praha: C. H. BECK, 1995, s.143

²⁹ Ulp. 24,1,5,14

³⁰ Jde o dispozici s majetkem pro případ smrti jako jsou legata a fideiukoimisy. Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M.: Římské právo. Praha: C. H. BECK, 1995, s.304 a nsf.

³¹ Ulp. D 21,1,9,2

³² Kadlecová, M., Schelle, K., Veselá, R., Vlček, E.: Dějiny českého soukromého práva. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o.2007, s.132

zvláštní jmění. Zvláštní jmění jednotlivých účastníků otcovského nedílu³³ zahrnovalo v sobě vše, co nabyl pouze některý člen a za určitých podmínek s ním mohl nakládat. Dá se říci, že také manželka mohla nabýt majetek do svého vlastnictví, ale je zde otázka do jaké míry s ním mohla disponovat, když majetek náležel jejímu muži.

V době vzniku ABGB³⁴ bylo manželství stále chápáno jako nerovný svazek, kde můžeme nacházet velký vliv katolické církve. Nerovnost ženy se projevovala v ustanovení § 91, kde bylo řečeno, že muž je hlavou rodiny³⁵. Manželství bylo chápáno jako smlouva mezi manžely, založené na snubní svobodě³⁶. Muži zákon přiznával nadřazenou pozici a žena měla plnit nařízení svého muže. ABGB zavedl dosud chybějící úpravu majetkových vztahů mezi manžely, jedná se zejména o svatební smlouvy, možnost modifikovat majetkové společenství, ustanovení o konkursu, zákonné zastupování manželky³⁷. Majetkové společenství bylo uzavíráno na základě smlouvy o společenství statků³⁸. Společenství statků nenastávalo ze zákona, ale bylo nutno uzavřít zvláštní smlouvu mezi manžely. Zpravidla šlo o společenství pro případ smrti³⁹. Pokud manželé neuzavřeli svatební smlouvu, nabývali majetek odděleně a nebo do ideálního spoluvlastnictví⁴⁰. Pokud manželka neodporovala, platila domněnka, že svěřila manželovi jako svému zákonnému zástupci správu vlastního jmění⁴¹. Manžel takové správě

³³ Účastníky otcovského nedílu byli rodiče, děti, vnuci a v čele stál otec, který uplatňoval svoji moc nad ostatními. Plnoprávními subjekty společenství byli pouze dospělí muži. Ženy byly v nerovnoprávním postavení a jejich nárok se uplatnil za předpokladu, že nebylo mužských potomků. Manželka měla právo na vdovský nedíl. Kadlecová, M., Schelle, K., Veselá, R., Vlček, E. : Dějiny českého soukromého práva. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o.2007, s. 89

³⁴ Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch z roku 1811 se stal základem práva v habsburské monarchii. 946/1811 Sb.,z.s. platil na našem území pro rodinné právní záležitosti do roku 1949, pro věci občanskoprávní do roku 1950 a pro záležitosti pracovněprávní do roku 1965 a na území Rakouska platí dodnes.

³⁵ Nadřazenost muže nad ženou lze vyčíst z § 92, 141, 147 obecného zákoníku občanského.

³⁶ Kadlecová, M., Schelle, K., Veselá, R., Vlček, E. : Dějiny českého soukromého práva. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o.2007, s.135

³⁷ Schelleová,I., Schelle, K. : Civilní kodexy 1811-1850-1964.Brno: Masarykova univerzita, Doplněk, 2006,s.253

³⁸ §§1233 az 1236

³⁹ Pokorný, M., Holub, M., Bičovský, J. : Společné jmění manželů. Praha : Linde, 2000,s.19 a nsl.

⁴⁰ Pokud v této situaci došlo k pochybnostem, mělo se vždy za to, že majetek nabyl manžel.

⁴¹ Pokorný, M., Holub, M., Bičovský, J. : Společné jmění manželů. Praha : Linde, 2000,s.18.

odpovídal pouze za tvz. Kmenové jmění a nebyl manželce povinen účtovat užitky, které si vybral za trvání správy⁴².

Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., zařadil majetkové vztahy pod ochranu státu, došlo k zrovnoprávnění žen a mužů, odstranění diskriminace dětí podle jejich původu⁴³.

Zákon č. 265/1949 Sb. o právu rodinném⁴⁴, chápe manželství jako dobrovolné a rovné spojení muže a ženy. Zákon odstranil institut jednostranné moci otcovské a zdůraznil rovnocenné postavení obou rodičů⁴⁵. Pokud jde o majetkové poměry mezi manžely, tak zákon zavádí institut zákonného majetkového společenství, které je tvořeno veškerým majetkem, který nabyt jeden z manželů za trvání manželství⁴⁶. Výše zmíněný institut zanikal smrtí jednoho z manželů, rozvodem a nebo na návrh jednoho z manželů⁴⁷.

Občanský zákoník z roku 1964 byl ovlivněn novou ústavou z roku 1960, neboť v nové ústavě byly přijaty změny⁴⁸, které vyžadovaly rekodifikaci stávající úpravy. Právo rodinné upravovalo vztahy mezi manžely, dětmi a rodiči. Majetkové právo mezi manžely se vrátilo zpět do práva občanského, konkrétně do zákona č. 40/1964 Sb., který zrušil institut zákonného

⁴² Bobek, M., Molek, P., Šimiček, V. : Komunistické právo v Československu. Brno: MU Mezinárodní politologický ústav, 2009,s. 471

⁴³ Hrušáková, M. a kol.: Rodina a rodinné právo historie,současnost a perspektivy. Praha : EUROLEX BOHEMIA,2005,s.89

⁴⁴ Silně ovlivněn sovětským pojetím rodinného práva , ale je také shodný s polským rodinným právem. Zákon oddělil rodinné právo od občanského , protože od roku 1811 bylo upraveno v jednom právním kodexu. Hrušáková, M. a kol.: Rodina a rodinné právo historie,současnost a perspektivy. Praha : EUROLEX BOHEMIA,2005,s.86

⁴⁵ Hrušáková, M. a kol.: Rodina a rodinné právo historie,současnost a perspektivy. Praha : EUROLEX BOHEMIA,2005,s.91

⁴⁶ Nepatří sem majetek získaný před uzavřením manželství, dědictvím, darem a nebo majetek sloužící k osobní potřebě. Pokorný, M., Holub, M., Bičovský, J. : Společné jmění manželů. Praha : Linde, 2000,s.24

⁴⁷ Na návrh jednoho z manželů mohl majetkové společenství zrušit pouze soud a to ze závažných příčin.

⁴⁸ Náš stát byl prohlášen za Československou socialistickou republiku a zákoník měl odpovídat zejména politickému vývoji státu a prezentovaným ideovým představám. Stávající občanský zákoník nebyl způsobilý zajistit právní prostředí vhodné pro společnost směřující ke komunismu. Bobek, M., Molek, P., Šimiček, V. : Komunistické právo v Československu. Brno: MU Mezinárodní politologický ústav, 2009,s. 436 a ns.

majetkové společenství a zavedl institut bezpodílového spoluvlastnictví⁴⁹. Novelou v roce 1982 bylo doplněno vypořádání bezpodílového vlastnictví v případě rozvodu⁵⁰. S rozvojem soukromého podnikání po roce 1989 nastala potřeba, aby byly upraveny vztahy mezi podnikajícími manžely⁵¹.

Novela občanského zákoníku 509/1991 Sb., přinesla volnost pro úpravu majetkového společenství manželů. Novela připustila rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění. Novela ovšem nepokryla veškeré změny týkající se majetkových vztahů mezi manžely a také bylo nutno změnit nevyhovující koncepci bezpodílového vlastnictví manželů, a proto byl přijat zákon č. 91/1998 Sb., který dosavadní institut nahradil společným jměním manželů (SJM)⁵². Do SJM zahrnujeme věci nabyté za trvání manželství⁵³. Současná právní úprava, která reagovala na potřebné změny majetkoprávního stavu mezi manžely je velmi stručná, tento nedostatek by měl být vyřešen přijetím nového občanského zákoníku.

4. Úprava de lege ferenda

Hojně diskutovaný návrh nového občanského zákoníku je velmi silně ovlivněn právem římským, v případě majetkového práva mezi manžely nastává výjimka, kde moc shodných znaků s římským právem nenajdeme. Návrh nového občanského zákoníku vychází ze současné právní úpravy, přesto rozšiřuje velmi skromnou současnou právní úpravu SJM. Rodinné právo bude opět zařazeno do občanského zákoníku do části druhé⁵⁴. Nový občanský zákoník vymezuje pojem manželské majetkové právo a kromě

⁴⁹ Do bezpodílového vlastnictví patřily pouze věci, nikoliv práva a závazky.

⁵⁰ § 149 občanského zákoníku

⁵¹ Zákon číslo 105/1990 Sb. Ustanovuje podmínky pro použití společného majetku k podnikání a zákon požadoval souhlas druhého manžela při zahájení podnikání s použitím společného majetku.

⁵² SJM je založeno na rovnosti manželů v majetkových vztazích a rozšíření úpravy na věci, práva a závazky. Fiala, J. a kol. : Občanské právo hmotné. 3. vydání . Brno: Masarykova univerzita v Brně – právnická fakulta, nakladatelství Doplněk, 1993, s.132

⁵³ Vyloučeny jsou věci nabyté darováním, děděním, věci získané na základě restitučních předpisů po roce 1989 a věci sloužící k osobní potřebě. Fiala, J. a kol. : Občanské právo hmotné. 3. vydání . Brno: Masarykova univerzita v Brně – právnická fakulta, nakladatelství Doplněk, 1993, s.133

⁵⁴ §§ 594 – 915

úpravy společného jmění⁵⁵, zde najdeme ustanovení týkající se bydlení manželů⁵⁶ a zvláštní ustanovení o domácím násilí⁵⁷.

Návrh vychází ze současné právní úpravy, ale výrazně rozšiřuje možnosti jak snoubenců, tak manželů, aby si své majetkové vztahy uspořádaly podle svých potřeb a hlavně své vůle⁵⁸.

Zákonný režim říká, že součástí společného jmění je vše, co nabyl jeden z manželů nebo oba manželé za trvání manželství. Vyloučeny jsou opět věci sloužící k osobní potřebě, dědění, odkazem⁵⁹ nebo darem⁶⁰. Podle důvodové zprávy je řečeno, že již nemají být připomínány věci vydané v restitucích, neboť jsou již majetkově vyřešeny a mají být zakotveny pouze v přechodných ustanovení. Stejně jako současná právní úprava považuje za součást SJM vše, co slouží k výkonu povolání jen jednoho z manželů, tak návrh počítá s možností smlouvy o vyloučení toho, co slouží k výkonu povolání jen jednoho z manželů, ze společného jmění. Výslovně jsou v návrhu nového občanského zákoníku uvedeny pohledávky vzniklé z výhradního jmění.

Vedle zákonného režimu stojí smluvní režim, který je založen na vůli snoubenců nebo manželů. Smlouva musí mít charakter veřejné listiny⁶¹. Smluvní režim může mít charakter odděleného jmění, nebo smluvní strany se mohou dohodnout na rozšíření nebo zúžení společného jmění. Smlouvy snoubenců nebo manželů mohou také obsahovat uspořádání majetkových vztahů pro případ rozvodu. Pro případ smrti jednoho z manželů existuje dědická smlouva⁶². Pokud je uzavřena smlouva o majetkovém režimu, tak jsou jí zavázáni oba manželé. Nutno je však dbát na ochranu třetích osob⁶³

⁵⁵ §§ 648 - 682

⁵⁶ §§ 683 - 690

⁵⁷ §§ 691 - 693

⁵⁸ Návrh nového občanského zákoníku se snaží maximálně respektovat vůli jedince a uplatňovat ji před zákonem. Můžeme to spatřovat nejen v manželském právu, ale také v právu dědickém. Viz důvodová zpráva přístupná z http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Duvodova_zprava_OZ_LRV_090430_final.pdf

⁵⁹ Odkaz se znovu navrácí do české právní úpravy dědického práva.

⁶⁰ Více § 649

⁶¹ Shodné se současnou právní úpravou § 143 a obč.zákoníku.

⁶² Dvojstranný právní úkon, který se opět navrácí do dědického práva.

⁶³ Tvůrci inspiraci hledali v právních řádech Německa, Itálie. Viz důvodová zpráva

a to pomocí veřejného seznamu, který bude upravován zvláštním zákonem⁶⁴. Ve veřejném seznamu by měl být uveden obsah smlouvy, ale jeho zveřejnění bude opět ponecháno na vůli smluvních stran.

Změna manželského majetkového režimu založeného na rozhodnutí soudu je založena na závažném důvodu⁶⁵ a soud může společné jmění zúžit a nebo zrušit.

§ 671 a 672 se podle důvodové zprávy k návrhu nového občanského zákoníku v současné právní úpravě postrádají. Třetí osobou se rozumí každý, kdo není manželem. Další ustanovení se týkají ochrany třetích osob, zejména pak věřitele.

Úprava o vypořádání společného jmění vychází ze současné právní úpravy, přesto se návrh pokouší o několik změn. Je zde výslovně řečeno, že vypořádání nesmí mít negativní dopad na práva třetích osob.

Nově se do nového občanského zákoníku dostává ustanovení o bydlení manželů, které má zdůraznit význam společného bydlení pro manželské společenství. Opět je dána možnost manželům rozhodnout, zda budou bydlet společně nebo odděleně. Ustanovení o bydlení je převážně dispozitivní povahy. Kromě formy musí být dodržena ochrana nejen každého manžela, ale také dětí nebo pronajímatele.

Do návrhu nového občanského zákoníku bylo zakotveno také domácí násilí, které je založeno na tom, že společné bydlení se stane pro jednoho z manželů nesnesitelným jevem. Soud může na návrh tohoto manžela omezit pobyt a nebo zcela vyloučit pobyt druhého manžela v domě. Právo ochrany neslouží pouze manželům, ale všem osobám, které žijí ve společném domě. Vyloučení soudu nesmí být delší než 6 měsíců, ale soud může opět omezit pobyt pro závažné důvody.

Podle mého názoru je úprava majetkového práva mezi manžely je potřebná, přesto si myslím, že některé ustanovení návrhu nového občanského zákoníku jsou velmi podrobně upravena, což může do praxe přinést některé problémy, přesto nový občanský zákoník hodnotím kladně.

⁶⁴ Jeho úprava nemůže mít soukromoprávní povahu. Viz důvodová zpráva

⁶⁵ Lehkovážný přístup k majetku. Viz důvodová zpráva

5.Závěr

Ve svém příspěvku jsem chtěla poukázat na proměny majetkového práva mezi manžely v průběhu času. V římském právu jsem se zaměřovala zejména na postavení ženy, neboť žena byla většinou osobou *alieni iuris* a byla pod nadvládou muže. Přesto jsem našla případy, kdy i ona mohla využívat svůj majetek. Další vývoj v oblasti majetkového práva také nebyl pro ženy příliš příznivý, přesto i žena časem získala stejnou pozici v oblasti manželského práva jako muž a manželství se stalo svazek, který se neuzavírá pouze v zájmu muže.

Literatura:

- Bartošek, M. : Encyklopedie římského práva . Praha : Panorama , 1981
- Bartošek, M. : Dějiny římského práva ve třech fázích vývoje. Praha: Academia, 1995, 280, ISBN 80-200-0545-5
- Blaho. P., Haramia. I., Židlická. M. : Základy římského práva. Bratislava 1997, 483,ISBN 80-85719-07-X
- Bobek, M., Molek, P., Šimiček, V. : Komunistické právo v Československu. Brno: MU Mezinárodní politologický ústav, 2009,1005, ISBN 978-80-210-4844-7
- Cirák, J., Pavelková, B., Števec, M. : Rodinné právo. Šamorín : Heuréka, 2008, 216, ISBN 978-80-89122-47-9
- Cvetler, J., Kincl , J. : Právo římské . Praha : 1970
- Dostálík, P. : Texty ke studiu římského práva soukromého. Plzeň: Doplněk, 2009.
- Eliáš, K., Zuklínová, M. : Principy a východiska nového kodexu soukromého práva . Praha : Linde,2001
- Fiala, J. a kol. : Občanské právo hmotné. 3 .vydání . Brno: Masarykova univerzita v Brně – právnická fakulta, nakladatelství Doplněk, 1993, 425,ISBN 80-7293-111-9
- GAIUS. : Učebnice práva ve čtyřech knihách. Přeložil Jaromír Kincl. Brno: Doplněk, 1999, 274, ISBN 80- 7239-057-0

- _ Hrušáková, M., Králíčková, Z. : České rodinné právo. Brno : Doplněk , 2001, 384, ISBN 80- 7239-104-6
- Heyrovský,L.: Dějiny a systém soukromého práva římského. Bratislava:Právnická fakulta Univerzity Komenského, 1927
- Kadlecová, M., Schelle, K., Veselá, R., Vlček, E. : Dějiny českého soukromého práva. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o.2007, 279, ISBN 978- 80- 7380-041-3
- Kincl, J. , Urfus, V. , Skřejpek, M. : Římské právo . Praha :C . H .BECK , 1995, 386, ISBN 80-7179-031-1
- Kocourek, J., Plecítý, V. : Občanský zákoník – komentář. 3. doplněné vydání. Praha: EUROUNION, 2004
- Paukerova, M., Tomášek, M.: Nové jevy v právu na počátku 21.století, Praha: Nakladatelství Karolinum, 2009, 424, ISBN 978-80-246-1687-2
- Pokorný, M., Holub, M., Bičovský, J. : Společné jmění manželů. Praha : Linde, 2000, 229, ISBN 80-7201-226-6
- Rebro, K. : Rímske pravo. Bratislava 1980, 288,
- Schelle, K., Schelleová, I. : Civilní kodexy 1811 – 1950 – 1964. Brno: Doplněk, 1993.
- Skřejpek, M.: Justiniánské instituce , Praha : Nakladatelství Karolinum, 2010,411,ISBN 978-80-246-1749-9
- Skřejpek, M.: Latinsko-český slovníček práva římského. Praha:LexisNexis CZ,2005,575, ISBN 80-85927-82-9
- Sommer,O.: Prameny soukromého práva římského. Praha. vlastním nákladem,1933
- Veselá, R. : Rodina a rodinné právo historie, současnost a perspektivy. Praha : EUROLEX BOHEMIA s.r.o. , 2003, 262, ISBN 80-86432-48-3

Internetové odkazy :

Dny práva – 2010 – Days of Law, 1. ed. Brno : Masaryk University, 2010
<http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>

<http://obcanskyzakonik.justice.cz> [citováno 8.11.2010]

<http://webu2.upmf-grenoble.fr/Haiti/Cours/Ak/Corpus/digest.htm> [citováno
14.11.2010]

<http://webu2.upmf-grenoble.fr/Haiti/Cours/Ak/Corpus/digest.htm> [citováno
14.11.2010]

Contact – email
ivanastara@post.cz